

ANYKŠTA

<http://www.anyksta.lt>

LAIKRAŠTIS ANYKŠČIŲ KRAŠTO VISUOMENEI 14/9604

Sugriuvo Troškūnų „profkės“ bendrabutis

2 psl.

Vaiko ligą mama nuspėjo pati

5 psl.

akeso
veterinarijos klinika

Veterinarijos klinika
Ukmergėje

8-676-30232

Dirbame VISOMIS SAVAITĖS dienomis

PAMINKLAI, SKALDA, VISI KAPINIŲ DARBAI

Paslaugos teikiamos ir išsimokėtinai.

Paminklų salonas:
J. Biliūno g. 5, Anykščiai

www.romopaminklai.lt

Tel. (8-610) 19324. El. p.: romas0506@gmail.com

šiuipinys

Minėjimas. Šiomet per Vasario 16-osios, Lietuvos valstybės atkūrimo dienos, minėjimą Anykščiuose valstybinę vėliavą A. Baranausko aikštėje kėlė Anykščių rajono tarybos narys, konservatorius Š. Grigonis. Kavarske surengtame minėjime vėliavą iš Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios išnešė L. ir D. Dapkai bei D. ir R. Sunklodai.

Sostinė. Vasario 20 d., sekmadienį, Kavarske prasidės Lietuvos kultūros sostinės 2022 atidarymo renginiai. 12 val. Kavarsko bažnyčioje vyks Šv. mišios, o 13 val. Kavarsko kultūros centre vyks atidarymo renginys, kuriame koncertuos „Kintava“.

Koronavirusas. Nuo vasario 11 iki vasario 17 dienos Anykščių rajone fiksuoti 239 nauji susirgimo koronavirusu atvejai. Protrūkia fiksuoti Anykščių rajono mokyklose, vaikų darželiuose „Spindulėlis“, „Žiogelis“, Aukštaitijos profesinio rengimo centro Anykščių filiale ir Anykščių rajono šeimos ir vaiko gerovės centre. Vienas asmuo, sirgęs COVID-19 liga, mirė, jis priklausė 80–85 metų amžiaus grupei.

Laukiame. Primename, kad jau vyksta populiariausių Anykščių medikų rinkimai. Padėti savo mėgstamiems gydytojams ir slaugytojoms rinkti balsus galite keliais būdais – „Anykštos“ laikraštyje spausdindami mokamas padėkas (vienos padėkos kaina 15 eurų), rašydami redakcijai laiškus apie tai, kaip Jumis medikai pasirūpino, bei balsuodami internetu portale anyksta.lt vykšančioje apklausoje.

Dujinis šildymas lenda per gerklę

UAB „Anykščių šiluma“ šilumos kainų augimą šiemet „kompensavo“ šilta žiema.

BNS (Ilyginto SKARAIČIO) asociatyvinė nuotr.

Vidmantas ŠMIGELSKAS
vidmantas.s@anyksta.lt

Smarkiai išaugusios dujų kainos skaudžiai kanda įmoneis, o nuo „Anykščių šilumos“ atsijungę ir nuosavus dujinius katiliukus pasistatę daugiabučių gyventojai šiemet moka daugiau nei jiems kainuotų centralizuotai tiekiamą šilumą.

3 psl.

Nepriklausomybės šventės Vilnius

Raimondas GUOBIS

Ilgai svajojau, kaip puiku būtų Lietuvos Nepriklausomybės šventę - Vasario – 16 – ają švęsti Vilniuje. Juk tai brangiausias tautos miestas, sostinė su Gedimino pilies bokštu, karališkųjų upėtakių pamėgta Vilnele, geležinio vilko legenda.

Bet kaipgi apiešti nuostabiuosius Svėdasus, nors šiuolaikinis taučius, gerokai pranokstas prabėgusių amžių piligrimą, gali ir dvi šventvietes tokią šventą dieną aplankyti. Tad Svėdasuose karštai pasimeldę, šiek tiek suvargusiu, bet vis dar eikliu automobiliu į Vilnių nuskriejome, sostinės dvasios įkvėpėme, savąja laisve pasidalijome ir laisvės dvasios pasisėmėme.

Pagarbiai iškeltas anykštėno Stepono Kairio, Vasario 16 – osios akto signataro, tikro anų laikų socialdemokrato, portretas.

Aukštaitijos vėliavos karališkas raudonis, Signatarų namų balkonas ir jame susirinkusieji... Autoriaus nuotr.

4 psl.

Sugriuvo Troškūnų „profkės“ bendrabutis

Vakar, penktadienį, sugriuvo buvusios Troškūnų proftechninės mokyklos bendrabutis. Šia žinia savo „Facebook“-e pasidalijo Anykščių rajono meras Sigutis Obelevičius.

Buvusios Troškūnų proftechninės mokyklos bendrabutis atrodo kaip po karo. Nuotrauka iš „Facebook“-o

„Čia - ne Donbasas. Šiandien įvykusi laiminga nelaimė Troškūnuose, laiminga,

nes išvengta aukų. Sugriuvo kažkada privatizuotas sovietinių laikų proftechmokyklos

bendrabutis. Tokių pastatų Lietuvoje ir Anykščiuose dar ne vienas. Jie turi, kaip ir šis pastatas, savininkus, kurie gyvena užsieniuose, yra nepasiekiami. Manau, kad vienintelis kelias sprendžiant šią išsisenėjusią problemą - įstatymas, leidžiantis savivaldai tokius pastatus nacionalizuoti, kad ne taip sovietiskai skambėtų, paimti visuomenės poreikiams, antraip nelaimių neišvengsime“, - „Facebook“-e parašė meras.

Troškūnų seniūnas Rimantas Sereičikas „Anykštai“ sakė, kad bendrabutis buvo ne tik niokojamas, bet ir po truputį ardomas. Jis spėjo, kad buvo pažeistos laikančios konstrukcijos ir galų gale didelis triaukščio pastato fragmentas, žiūrint nuo turgaus pusės, subyrėjo.

R.Sereičikas dėstė, kad ap-

Vidmantas ŠMIGELSKAS
vidmantas.s@anyksta.lt

leisti pastatai yra didžiulė problema, o jų apmokestinimas padidintu 3 proc. tarifu situacijos nekeičia. „Labai abejoju, ar Troškūnų bendrabučio savininkai moka kokį nors mokestį“, - „Anykštai“ sakė R.Sereičikas. Seniūnijai jau senokai buvo aišku, kad pastatas yra avarinės būklės, buvo užkalti įėjimai. O seniūno pavaduotoja Gina Petraškienė „Anykštai“ kalbėjo, kad miestelio vaikams buvo prigrasyta, kad tik nelandžiotų po apleistą pastatą.

Griuvėsių teritorija dabar apjuosta „stop“ juosta, viliamasi, jog pavyks surasti pastato savininkus.

Proftechninė mokykla Troškūnuose veikė iki 1985-ųjų, kai buvo perkelta į Anykščius. Nuo mokyklos uždarymo metų Troškūnų bendrabutis rimčiau naudojamas nebebuvo.

Vidmantas ŠMIGELSKAS
vidmantas.s@anyksta.lt

- pranešama Anykščių policijos rėmėju „Facebook“-o grupėje.

Bėglio gaudynes koordinavo Anykščių rajono policijos komisariato Reagavimo skyriaus viršininkas Valdas Palionis. Gaudynės pradžioje vyko Storių kelyje, o baigėsi Beržynės kelyje. Pasak V.Palionio, laimei, girtas vairuotojas nesutiko priešpriešiais atvažiuojančių automobilių. Girtas automobilio vairuotojas gaudynės vyko vasario 10-ąją.

Vasario 16 dieną 20 val.35 min. Anykščiuose, J. Biliūno g., vyras (g. 1969 m.), gyvenantis Debeikiuose, nesuvaldė automobilio „Opel Zafira“ ir nuskriejo į gyvatvorę. Vairuotojui nustatytas 2,33 prom. girtumas. Policijos pareigūnus į įvykio vietą iškvietė anykštėnai. Atvykus policininkams, debeikietis buvo geros nuotaikos ir problemų pareigūnams nekėlė.

V.Palionis „Anykštai“ sakė, jog policininkai toli gražu ne visada persekioja nuo jų bėgančius vairuotojus - kartais užtenka fiksuoti automobilio numerį ir ramiai atvykti pas jo savininką į kiemą. Pareigūnas dėstė, jog pastaraisiais metais stipriai išaugo anykštėnų pilietiškumas ir apie pavojingai manevruojančius vairuotojus policininkus informacija pasiekia labai greitai.

Vieną gaudė, kitas pats baigė kelionę

Pastarosiomis dienomis mažiausiai du girti vairuotojai Anykščių rajone netilpo kelyje. Vienas jų nuo kelio nuvažiavo po policijos gaudynių.

Apie pastarąjį įvykį išplatintas pranešimas, o filmuota medžiaga skelbta ir portale anyksta.lt.

Girto vairuotojo vairuojama „Opel Zafira“ kelionę baigė gyvatvorėje. Skaitytų nuotr.

„Pareigūnas, ne tarnybos metu nuvažiavo, tai sukėlė įtarimą pareigūnui. Susisiekus su Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato Operatyvaus valdymo skyriaus pareigūnais, buvo iškvieistas patruliuojantis policijos ekipažas. Neuniformuotas pareigūnas važiavo pas-

kui automobilį, informuodamas

policijos budėtojus apie jų buvimo vietą. „Volvo“ vairuotojas, pastebėjęs, kad yra persekiojamas, padidino greitį ir bandė atitrūkti, važiuodamas keliu, dažnai išvažiuodavo į priešpriešinę eismo juostą. Įvažiavęs į Anykščių miestą, sankryžoje užlėkė ant šaligatvio bortelio, sustojo, įjungė atbulinės eigos pavarą ir, važiuodamas atbuline eiga, vos išvengė susidūrimo su neuniformuoto pareigūno vairuojamu automobiliu. Apsisukęs bėglys bandė išvažiuoti iš miesto. Užmiestyje prisijungęs policijos ekipažas bandė stabdyti „Volvo“ automobilį, tačiau šis nepakluso reikalavimui sustoti. „Volvo“ vairuotojas skriejo per gyvenvietes, tai darė, dažnai išlėkdamas į kitą eismo juostą taip, lyg kelyje būtų vienas, nors tą dieną buvo itin slidi kelio danga, vietomis padengta ledo sluoksniu. Išvažiavęs į neslidžią kelio atkarpa, vėl gerokai padidino greitį ir atitrūko nuo policijos ekipažo, bet, nesuvaldęs automobilio, vyras kelionę baigė griovyje. Dvidešimt ketverių metų vairuotojui buvo nustatytas 2,35 prom. neblaivumas. Vairavusiam neblaiviam ir itin pavojingai, sukeltam sau ir kitiems realų pavojų, vyrui pradėtas ikiteisminis tyrimas“,

temidės svarstyklės

Paieška. Vasario 14 dieną gautas moters, gyvenančios Troškūnų seniūnijoje, pranešimas, kad nuo sausio 26 dienos ji negali susisiekti su sūnumi (g. 1988 m.). Telefonas išjungtas, buvimo vieta neži-

noma. Asmuo buvo išvykęs į Italiją, Bergamo miestą. Pradėtas ikiteisminis tyrimas.

Smurtas. Vasario 15 dieną apie 12.25 val. Debeikiuose vyras (g. 1983 m.) sukėlė fizinį skausmą moteriai (g. 1996 m.). Pradėtas ikiteisminis tyrimas.

Vėjas. Ketvirtadienį Lietuvoje siautęs stiprus vėjas neaplenkė ir Anykščių krašto. Stichija vartė medžius. Anykščiuose, Vilniaus g., Anykščių seniūnijos Liudiškių kaime, Troškūnų seniūnijos Varšaukos viensėdyje ant važiuojamosios kelio dalies buvo

užvirtę medžiai. Kliūtis nuo kelių pašalino ugniagesiai.

Gaisras. Vasario 18-osios naktį Kavarske, P. Cvirkos g., gaisras kilo sublokuotuose sandėliukuose. Gaisro metu sudegė medinis sandėliukas ir jame buvę namų apyvokos daiktai.

spektras

Auksas. Aukso kainos tarptautinėje rinkoje pirmą kartą nuo pernai birželio pakilo aukščiau 1,9 tūkst. JAV dolerio už Trojos uncią. Balandžio mėnesio aukso ateities sandorių kaina „Comex“ biržoje ketvirtadienį išaugo 1,7 proc. iki 1902 dolerio už uncią. Išaugusi geopolitinė įtampa skatina investuotojus orientotis į saugius aktyvus, tokius kaip taurieji metalai. Kita vertus, jų kainų augimą stabdo lūkesčiai, kad JAV Federaliniai rezervai ir kiti pagrindiniai pasaulio centriniai bankai gali netrukus ryžtis bazinių palūkanų didinimui, pažymi „MarketWatch“. Platina ateities sandoriuose „Comex“ biržoje ketvirtadienį brango 2,7 proc., paladis – 3,6 proc., sidabras – 1,2 procento.

Gynyba. Ukrainos gynybos ministras penktadienį pareiškė, kad vyriausybės pajėgos neketina atakuoti Maskvos palaikomų separatistų šalies rytuose ar surengti operaciją Rusijos aneksuotam Krymo pusiasaliui susigrąžinti. Oleksijus Reznikovas Aukščiausioje Radoje sakė, kad Rusija aplink Ukrainą jau sutelkė 149 tūkst. karių ir siunčia į pasienį papildomas pajėgas. Tačiau ministras pabrėžė, kad Ukraina nesuteiks preteksto Rusijai pulti savo vakarinę kaimynę. „Ukraina stiprina savo gynybą. Tačiau mes neketiname rengti karinių operacijų prieš separatistus rytuose ar Krymą“, – sakė O. Reznikovas. „Mūsų uždavinys – nepadaryti nieko, ką padaryti mus bando išprovokuoti Rusija“, – kalbėjo jis.

Susitarimas. Jungtinės Valstijos ketvirtadienį pareiškė, kad per derybas Vienoje, kuriose ieškoma būdų išgelbėti tarptautinę sutartį dėl Irano branduolinės programos, buvo padaryta „reikšmingos pažangos“, todėl susitarimas gali būti pasiektas artimiausiomis dienomis, jei Teheranas „demonstruos rimtą nusiteikimą“ šiuo klausimu. Vienoje vykstančias derybas tiesiogiai veda Iranas, Jungtinė Karalystė, Kinija, Prancūzija, Vokietija ir Rusija, o Jungtinės Valstijos jose dalyvauja netiesiogiai. Derybos buvo atnaujintos pernai lapkritį po penkių mėnesių pertraukos. Jos buvo suspenduotos vasarą, kai į valdžią Irane atėjo nauja ultrakonservatyvi vyriausybė. Pagal Bendruoju visapusišku veiksmų planu vadinamą sutartį Iranas išpareigojo smarkiai apriboti savo branduolinę programą mainais į kai kurių jam taikomų ekonominių sankcijų atšaukimą.

???

Ar Anykščių miestui reikia nemokamai keleivius vežančių autobusų?

Eglė JUCHNEVIČIENĖ:

- Geriau autobusų tarp miestinių daugiau paleistų... Nėr kuo į darbus važinėti žmonėms... Seniem į miestą kuo nuvažiuoti nėra....

Osvaldas GIEDRYS:

- Nevažinėju su tokiais, kojos tam yra, o tokiuose mikriukuose tik ligų ieškot.

Arūnas KAPOČIUS:

- Vertinu teigiamai, taip viskas brangsta dabar, nors žmonės reikiamą tikslą pasiekti veltui. Pačiam tai neaktualu, gyvenau kaime ir važinėju mašina iki kur reikia.

Rasa GIEDRIENĖ:

- Labai gera idėja, bet galėtų daugiau autobusų važiuoti.

(Pagal „Anykštos“ FB. Kalba netaisyta.)

Dujinis šildymas lenda per gerklę

Pramogų ir sporto komplekso „Nykščio namai“ direktorė Daiva Indriūnienė „Anykštai“ sako, kad pastarųjų mėnesių dujų ir elektros sąskaitos yra šokiruojančios.

(Atkelta iš 1 psl.)

Juridiniams asmenims - skaudus smūgis

Pramogų ir sporto komplekso „Nykščio namai“ direktorė Daiva Indriūnienė „Anykštai“ sakė, kad, sulaukusi sausio mėnesio sąskaitos už dujas, buvo šokiruota - paaiškėjo, jog komplekso šildymas kainavo 14 tūkst. eurų. „Iki tol rekordinė sąskaita buvo apie 8 tūkst. eurų. Ir dar reikia prisiminti, kad šis sausis buvo šiltas“, - kalbėjo D.Indriūnienė. Pasak jos, dujos pabrango beveik tris kartus, elektra - du kartus.

Utenos apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininkas Vytautas Vaiškūnas per metinės veiklos ataskaitą pranešė, kad Anykščių rajono policijos komisariato šildymas sausio mėnesį kainavo 7000 eurų, o pernai sausį už šio pastato šildymą mokėta 2000 eurų. Komisariato pastatas yra šildomas dujomis. Tikėtina, kad komisariato pastatas yra aukštos energetinės klasės ir šiluma kiaurai sienas neišeina, nes jo statybos baigtos tik prieš dešimtmetį.

Dujomis šildomos Anykščių kavinės „Erdvė“ savininkas Algirdas Šimkus „Anykštai“ sakė, jog dujų sąskaita už gruodį buvo 1,3 tūkst. eurų, už sausį - 1,6 tūkst. eurų. O anksčiau metais sąskaitos už dujas nebuvo priartėjusios prie tūkstančio eurų. Verslininkas kalbėjo, kad dujinis šildymas įrengtas ir jo namuose, tačiau namuose pasilikęs ir kietojo kuro katilą, kurį brangstant dujomis, vėl pradėjo kurenti.

Kavinės „Erdvė“ savininkas Algirdas Šimkus kalbėjo, jog šiais metais namuose vėl pradėjo kurenti kietojo kuro katilą - kavinėje dujų vartojimo nesumažinsi, tad taupo bent namuose.

Iš Anykščių mokyklų viintelė Antano Baranausko pagrindinė mokykla šilumą perka ne iš UAB „Anykščių šiluma“, o yra šildoma iš mokyklos dujinės katilinės. Pasak mokyklos direktorės Dalios Kugienės, nuo rudens iki Naujųjų metų dujų kaina išaugo 35 proc., o sausio mėnesį ji buvo 3 proc. sumažinta.

Kainų augimą jaučia ir gyventojai

Apie 150 kv. m. individualų namą dujomis besišildantis anykštėnas, lygindamas 2021 m. ir šių metų sąskaitas už sausį, didžiai neišgyveno. Jam kaina išaugo nuo 102 eurų iki 134 eurų. Tačiau vyras prieš šį šildymo sezoną pakeitė dujinį katilą į ekonomiškesnį ir vietoj pernykščių 350 kub. m. dujų šiemet sunaudavo 237 kub. metrus.

Standartiniame trijų kambarių bute Šviesos gatvėje gyvenantis anykštėnas, būstą besišildantis dujiniu katilu, „Anykštai“ sakė, kad sąskaita už dujas perkopė 100 eurų: palyginti su pernai metais, sąskaita išaugo 20-30 eurų. Jis dėstė, kad nesigaili, jog įsivedė autonominį šildymą. „Suskačiavus investicijas, vargu ar projektas atsiperko. Tačiau aš autonominį šildymą vedžiausi ne tam, kad taupyčiau, o tam, kad būčiau autonomiškas“, - kalbėjo anykštėnas.

Šiluma brango, bet mokam mažiau

UAB „Anykščių šiluma“ direktorius Dainius Šiaučiulis

UAB „Anykščių šiluma“ direktorius Dainius Šiaučiulis aiškino, kad jo vadovaujamos įmonės parduodama šiluma brango, tačiau sąskaitų dydį ženkliai apmažino šilti žiemos orai.

„Anykštai“ pateikė jo vadovaujamos įmonės parduodamos šilumos kainų analizę. 2021/2022 m. šildymo sezonu „Anykščių šilumos“ parduodama šiluma yra net 33 procentais brangesnė nei 2020/2021 m. šildymo sezonu, tačiau šių metų sausį gyventojai už šilumą mokėjo net mažiau nei pernai sausį. „Renovuoto 50m² būsto savininkai 2021 sausį vidutiniškai mokėjo 44,5 euro, o 2022 sausį - 41 eurą, nerenovuoto būsto - 2021 sausį vidutiniškai mokėjo 77,5 euro, o 2022 sausį - 77 eurus. Didžiąja dalimi sąskaitų nedidėjimą lėmė ženkliai aukštesnė šių metų sausio mėnesio vidutinė lauko temperatūra“, - aiškino UAB „Anykščių šiluma“ direktorius D.Šiaučiulis. Jis pridūrė, „jog reikia nepamiršti, kad plačiai taikomos ir kompensacijos už šildymą, kurios gyventojams leidžia lengvinti šildymo sąskaitų našta“.

užjaučia

Nuoširdžiai užjaučiame Marytę BUJOKIENĘ mirus mylimai seseriai.

St. Bakulienė, B. J. Mus-
teikiai

savaitės citatos

Pabandytų kas iš „Ryto“ fanų simboliką atimti!

Saulius NEFAS, mokslų daktaras, MRU dėstytojas, buvęs Anykščių rajono meras, apie taisykles, kurių buvo privaloma laikytis Vilniuje, švenčiant Vasario 16-ąją:

„Neteko girdėti viešų protestų apie laisvės suvaržymus ar nedemokratišką elgesį, kai apsaugos darbuotojai tikrina įeinančius į sporto ar koncertų arenas. Suprantame, kad tai mūsų saugumui daroma ir kad tai renginio organizatorių teisė.“

Ne prie kiekvienos valdžios būna tokių gerų sausių!

Dainius ŠIAUČIULIS, UAB „Anykščių šiluma“ direktorius, apie sąskaitas už šildymą:

„Didžiąja dalimi sąskaitų nedidėjimą lėmė ženkliai aukštesnė šių metų sausio mėnesio vidutinė lauko temperatūra.“

Su alumi gal ir patys susitvarkysime...

Algimantas DAČIULIS, buvęs Anykščių rajono valdytojas, apie šalies valdžios sprendimus:

„Prie ko neapgalvoti sprendimai privedė. Krova Klaipėdoje, geležinkeliai be darbo, „Achema“ negali savo produkcijos išvežti, mėsa, pienas, alus neturi rinkų.“

Prieš valstybę baubimu - kaip su šakėmis prieš traukinį...

Šarūnas GRIGONIS, Anykščių rajono tarybos narys, Tėvynės sąjungos - Lietuvos krikščionių demokratų atstovas, apie protestuotojus:

„Ta, ką matėme per Sausio 13-ąją, ta minia baubianti, buvo žmonės, kurie eina ne prieš konkrečią valdžią ar konkrečią politinę partiją, bet prieš valstybę.“

Jums negaila badaujančios Afrikos !?

Juozas RATAUTAS, anykštėnas, apie demokratiją:

„Demokratines vertybes reikia diegti ne tik kitose šalyse - jos daug svarbesnės savojoje.“

O pakeliui - Sibiras

Romaldas GIŽINSKAS, buvęs Anykščių rajono tarybos narys, socialdemokratas, apie situaciją Lietuvoje:

„Mes jau tarybinius laikus pralenkėme. Einame į Šiaurės Korėją. Visi požymiai rodo, kad esame tikrai nedemokratinė šalis.“

Nepriklausomybės šventės Vilnius

(Atkelta iš 1 psl.)

Svėdasų Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje vykusiose pamaldose už Tėvynės laisvę meldėmės. Klebonas Raimundas Simonavičius prasmingai, didžios minties galios pamokslą pasakė. Priminė mums, kad visa, ką turime, kuo džiaugiamės, mėgaujamės, svaigstame, duota iš Dievo malonės. Pažymėjo, kad Dievo dovanota laisvė nėra galimybė daryti tai, ką norime. Priminė didžiadvaiskumo dorybę, kurią primena ir Lietuvos himno žodžiai: „Iš praeities tavo sūnus te stiprybę semia“. Pažymėjo, kad ir pasauliui, ir Tėvynei reikia žmonių, ištikimų idealams ir galinčių aukotis.

Pabaigoje nuskambėjo žmogaus trapumą pabrėžiančios „suplikacijos“ – giesmė, meldžianti apsaugoti nuo bado, maro, ugnies, staigos ir netikėtos mirties. Sugiedojuš Himną (jam aidint pakelta Trispalvė priešais kultūros namus), šiek tiek pasimėgavę džiugia bendryste, kartu su broliu Algimantu sėdome į automobilį ir išvykome į Vilnių. Pačiu tiesiausiu keliu, per Aukštaitijos sostinę Uteną, per kalvas, kalveles, strateginiu, šiek tiek pakratančiu gumbuotu plentu, pro Molėtų pašoną, iki pat brangiosios sostinės Vilniaus.

Jaudulingas įvažiavimas,

jausmas, taip ir šaukiantis traukti šimtus kartu Svėdasuose, tautiniuose patriotiniuose susibėgimuose, dainuotą dainą „Ko gi nusižvengei, bėrasai žirgeli, /... / Tas kelias į Vilnių /... /, Prie Aušros vartų karštai pasimelsiu...“

Iš tiesų, palikę automobilį prie svėdasietiškos degalinės „Alauša“, spėriai žengdami pro autobusų bei geležinkelio stotis, pasiekėme Aušros vartus. Kepures nukėlę, karštai pasimeldėme. Jau išskleidę šventą daugelio žygių atminimi paženklintą Aukštaitijos vėliavą, sostinės grindiniu žengėme žemyn, link Katedros. Stabtelėjome ties filharmonijos rūmu, prie paminklo tautos patriarchui Jonui Basanavičiui. Didi akimirka, kaip ir didis tas žmogus, tautos senovės tyrinėtojas, kasinėjęs ir Taurakalnio senkapį prie Svėdasų. Jo svėdasietiška odisėja pažymėjome Svėdasuose atminimo lenta, pritirtinta prie senosios klebonijos sienos.

Pro Šv. Kazimiero bažnyčia, rotušę žengiamo dar tolyn. Matome pulkus policininkų, virtinės išrikuotų automobilių, vis manome, kad tuoj sustabdys, patikrins, ar dar kokių dūdų nesinešame. Nors mano balsas ir už garsiausią dūdą skardesis. Tačiau jokių nuotykių nepatiriame, niekas mūsų nesustabdo, niekam mes neįdomūs,

nors žengiame su karališku raudoniu švytinčia Aukštaitijos vėliava, bet, matyt, nelabai kas ir supranta, kokia čia raiteliu ir angelais išdabinta vėliava, tad tik pagarbiai nužvelgia ir nieko neklausia. Taip palengva per besitelkiančią minią nužingsniuojame prie Signatarų namų, prie TO balkonėlio.

Aplinkui įvairiausi žmonės, vėliavos, plakatai, ant lazdu ir tiesiog rankose laikomi portretai. Smulki maža močiutė laiko neryškiai nukopijuotą Vydūno portretą, kažkur šmėsteli dr. Jono Basanavičiaus atvaizdas, anų laikų socialdemokrato anykštėno Stepono Kairio ir jo bendražygių veidai, didelis spalvotas Ozolas. Daugybė vėliavų ir keli plakatai.

Viename prašoma užleisti balkonėlį tautai, o kitame įprasmintas modernios istorijos paradoksas: „Buvau sąjūdyje, tapau jedinstva“. Šį laiko savo rankose senstelėjęs panevėžietis, kadaise aktyvus sąjūdininkas, Parlamento gynėjas, dabar žinomo žmogaus įskaudintas visuomenininkas ir tautos reikalų gynėjas Kazys Grabys iš Panevėžio. Dėl šio užrašo jį šiek tiek pakamavo policija. Ne taip jau paprasta reikšti laisvai savo mintis. Patikrinti, ar neribojamos teisės dalyvauti tokiuose susirinkimuose. Nieko sau... Taip sakant, neatsižadėk trijų svarbių

dalykų...

Šalia mūsų bemindžiukuojanči simpatiška, trispalvėmis juostutėmis pasimarginusi žandus moteris mandagiai pasiteiravo, ar mes smarkiai nešauksime, mat jos paauglė mergaitė bijanti triukšmo. Nuraminome, patikinome, kad mes nenusiteikę šaukti. Tuo pat metu pro platų šalia Signatarų namų įsikūrusios užkeigos „Neopalitan Pizza“ langą žvelgė, tarsi netolimą ateitį pranašaudama, žavi storālūpė mulatė...

Scenarijus - kaip ir kasmet. Žadinantis trimito garsas, Marcelijaus Martinaičio eilėraštis apie Tėvynę, Nepriklausomybės akto ir jį pasirašiusių vyrų pavardžių skaitymas. Po to - kudirkiškas smuiko motyvas ir Lietuvos himno giesmė. Karių, jų aukštesniame balkone buvo penki, šautuvų salvės, buvusios prezidentės Dalios Grybauskaitės žodis. Pastebėjo baltarusius, beje, išvyniojusius sovietinės Baltarusijos vėliavą, ukrainiečius, bet nepastebėjusi ant pačio aukščiausio koto šioje gatvelėje, beveik panosėje, plazdėjusios Aukštaitijos vėliavos iš Svėdasų.

Ir Vytauto Landsbergio kalba. Veikiai pasigirdo triukšmas: nemažai piliečių šaukė „gėda“, kai kas skandavo „Landsbergis“, dar gausiau - „Ozolas“, dar kiti rėkė „ačiū ačiū“. Tas „ačiū“ labai jau daugiaprasmiš

- juk „ačiū“ sakome ir tada, kai jau nebenorime nieko...

Legendinis Vytautas Landsbergis savo kalbą skaitė iš didelių lapų, rodėsi, kad neblogai pasiruošęs. Susirinkusius vadino Vilniaus pilėnais, ši kartą nieko nekeikė, nors kvietė į santarvę, bet kalbos mintys nuolat sukosi apie pyktį, nesantaiką, apie net į šią šventę atklydusį pykčio šėtoną, kurį gali atpažinti tik širdimi. Iš tiesų, pykčio nebūna vienpusio, juk kažkas tą pyktį sudaigina. Kurstytojai, kas jie? Kas eina prieš tautos valią, kas artina tautai gresiančią pražūtį, juk gali net ateiti laikas ir kažkas kalbės apie kadaise buvusią tokią darbščią, tačiau išminties ir stiprybės pristigusią tautą. Juk iš tiesų kartais ir nebeaišku, kurioje pusėje tie pragaro vartai, kur tos grėsmės, kurios mūsų nenugalės.

Beklausydamas ir išgirstas mintis svarstydamas, nejučiomis suvokiau, kad mūsų klebono pamokslas, nors ir ne Vilniuje pasakytas, buvo gero kai vertesnis nei prie Signatarų namų skambėjusios kalbos. Tačiau sostinės dvasia yra sostinės dvasia, o Vilnius yra Vilnius. Tos dvasios dar pasisėmę ir universiteto kiemeliuose, ir prie Katedros, prie Gedimino pilies, palaimintos dvasios sugrįžome į brangiuosius Svėdasus.

riešės

Gražina ŠMIGELSKIENĖ

„Matydama prie namų plazdančias Trispalves, galvojau - kodėl neperrištos juodu kaspinu?...“ - politika niekad giliau nesidomėjusios moters išvalga po Vasario 16-osios mane net supurtė.

O paskui, „pakėlus akis nuo dubenėlio“, kaip iš balkonėlio vakar patarė elgtis Vytautas Landsbergis, pagalvojau, kad ji yra visiškai teisi. Juodas kaspinas šalia Trispalvės šių metų Vasario 16-ąją būtų buvęs kaip tik. Minėdami savo valstybės 104-ąsias gimimo metines, laive iš esmės esame jau praradę. Žemėlapiuose, tiesa, yra

pažymėta į širdį panaši teritorija, ant kurios užrašyta - LIETUVA. Kad šios teritorijos sienos kiauros, sužinojome pernai. Yra Lietuvoje demokratiniams rinkimais išrinktas Seimas, tačiau dabar jis barikadomis atitvertas, nes Seimo nariai bijo tų, kurie juos išrinko. Dar yra Vyriausybė, kurios potvarkiai keičiasi greičiau nei šios žiemos oras - šia Vyriausybe jau nebeįsitiki absolūti dauguma Lietuvos žmonių. Turime valstybės Prezidentą, kuris, giedodamas valstybės himną, užgieda nesąmones. O gal kaip tik sąmones, nes atskleidžia, kad dirba ne Lietuvos, o savo naudai.

Dar Lietuva turi į gyvenimo nuošalę stumiamą valstybinę kalbą, išniekintą abėcėlę, keičiamą lietuvių kalbos sistemą. Taip pat turi ir hegemoną - plačiai iškerojusį, save „valstybininkais“ vadinantį nepotistų klaną, kuris valdžioje įsitvirtina išties šeimomis bei kartomis. Kur jau ten iki mūsų demokratijos Lukašenkai, dar vis teberuošiančiam savo sūnų

kada nors tapti valstybininku, lygintis su Gerntvilais, Maldeikiais, Pavilioniais, Mazuroniais, Saudargais...

Ir, kaip vyšnia ant torto, virš viso šio tvarinio yra Anūkas. Paveldėjęs Senelio partiją, aprūpintas aitvarų sunėštais milijonais, greit susipyksiantis su visu pasauliu.

Įdomių vertybių yra moderniu keliu žengiančioje šimtametėje mūsų valstybėje. Tačiau nėra svarbiausių -

teisingumo, lygybės, demokratijos.

Šiomet Vasario 16-ąją, kaip taikliai pastebėjo Pirmosios atkurtos

Lietuvos Vyriausybės Kultūros ministras Darius Kuolys, Vilniuje buvo sustabdytas Lietuvos Konstitucijos veiktumas.

Žmonės, bandantys patekti į Pilies gatvę, buvo stabdomi policijos, tikrinami jų daiktai, jiems liepiama padėti atsineštus plakatus, taip ribojant piliečių konstitucinę

teisę laisvai reikšti savo ištikinimus, kritikuoti valdžią ir nebūti dėl to persekiojamiems.

Mes patys esame kalti dėl to, kad kad Vasario 16-ąją policininkas Vilniuje kamantinėjo Sąjūdžio kūrėją, Sausio įvykiuose gynusį Seimą garbaus amžiaus inteligentišką panevėžietį, buvusį Lietuvos Sąjūdžio Panevėžio skyriaus sekretorių Kazį Grabį, kodėl jis į minėjimą atėjo nešinas plakatu, skelbiančiu „Buvau Sąjūdyje, tapau Jadyntva!“ Ir Prezidentas jam patarė tą plakatą pasidėti.

Šis vaizdo įrašas yra iškalbingesnis už iškilmingus žodžius, aidėjusius iš aukštų tribūnų, apie didžius valstybės pasiekimus, laisvę ir demokratiją. Jis yra dar vienas neginčytinas įrodymas, kiek valdantiejiems svarbi Lietuvos žmonių nuomonė ir jausena.

O pabaigoje - truputį iš savo asmeninės istorijos.

Vasario 16-osios mano šeima sovietmečiu neminėjo ir jokių valstybinių simbolių fiziniu pavidalu nesaugojo.

Tačiau buvusi „pavasarininkė“ mano Bobutė dažnai garsiai kartodavo vieną frazę: „O skambink per amžius vaikams Lietuvos, kad laisvės nevertas, kas negina jos“.

Vėliau sužinojau, kad ši frazė yra užrašyta ant Laisvės varpo, kuris 1919 metais, JAV lietuvių užsakymu, buvo nulietas pagal Filadelfijos Laisvės varpo - vieno iš svarbiausių JAV nepriklausomybės simbolių - pavyzdį ir turėjo būti įkeltas į Gedimino Pilies bokštą. Bet, Vilnių okupavus lenkams, Laisvės varpas buvo pakabintas Karo muziejaus bokšte.

O ant varpo išlieta ypatingą prasmę ir šiandien turinti frazė priklauso prieškarinio diplomatu Broniui K. Balučiu.

Užaugusi suprantu, kad šie Bobutės žodžiai manyje laisvės idealą formavo labiau nei kur nors palėpėje paslėpta Trispalvė, apie kurią niekas nebūtų kalbėjęs ir vaikui nebūtų rodęs.

Vaiko ligą mama nuspėjo pati

Sigita PIVORIENĖ
sigita.p@anyksta.lt

Neseniai „Anykštos“ redakciją pasiekė mamos, auginančios neįgalų vaiką, laiškas.

Anykštėnė Aušra Tamašauskienė geros valios žmonių prašo pagalbos autizmo sutrikimą turinčiam dešimties metų sūnui Gustui: moteris trokšta, kad vienturtis jos vaikas kuo lengviau integruotųsi į visuomenę, kad gebėtų gyventi savarankiškai, galų gale – sklandžiai kalbėti. Tačiau tam reikalingos didelės sumos pinigų, kurių moteris neturi.

Sumokėti už tai, kad specialistė iš Vilniaus važinėtu į Anykščius padėti Gustui, reiktų tūkstančio eurų per mėnesį.

Pagalbos reikia kuo skubiau

„Mano vardas Aušra. Gyvenu Anykščiuose ir viena auginu dešimtmetį sūnų Gustą. Net ne-

abejoju, kad Anykščiuose mano vaiką pažįsta visi, – laiške rašo moteris, – labiausiai todėl, kad jis elgiasi keistai, neįprastai, ne pagal amžių, iš šalies žiūrint, tiesiog nesuprantamai. Gustas

yra autistiškas, o apie tokių žmonių poreikius, elgesį ir pagalbą Lietuvoje ir žinoma, ir kalbama labai mažai. Galiu taip teigti, nes ieškodama pagalbos savo vaikui kreipiausi į savivaldybę, ministerijas (Švietimo ir Sveikatos), gydytojus, politikus, privačius fondus – visur.

Sunkiausia žinoti, kad neturiu laiko: Gustui augant, problemos gilėja, o vienintelis dalykas, dėl kurio sutaria visi specialistai, kad pagalbą reikia teikti kuo anksčiau. Gustas guvus, judrus, smagus vaikas, tačiau jis nesupranta, kas yra pavojus, jo savisaugos instinktas neveikia“.

A. Tamašauskienė kalbėjo: „Mano vaikui 10 metų, jis per sunkus, kad jį sulaikyti, pakelčiau ar nuneščiau ten, kur jis nenori eiti. Nerimauju galvodama, kad paauglystė atneš dar daugiau problemų, su kuriomis aš nepajėgsiu susidoroti, kad galiausiai įsikiš policija ar Vaiko teisės ir man teks atiduoti sūnų į pensionatą žmonėms su proto negalia. Gustas moka skaityti ir rašyti, moka daugybę pavienių žodžių, yra gana savarankiškas. Nemanau, kad jis turi proto negalią, man atrodo, daug kas būtų kitaip, jei jis gautų reikiamą pagalbą.

Tokios pagalbos yra, užsie-

nyje ji taikoma plačiai ir jos naudą įrodo gausybė mokslinių tyrimų. Ji vadinasi ABA, ke-liolika metų ši pagalba teikiama ir Lietuvoje. Tik ta pagalba labai brangi, valstybės nefinansuojama. Sumokėti už tai, kad specialistė iš Vilniaus važinėtu į Anykščius bent keletą kartų per savaitę, turėčiau pati. Man tai kainuotų apie 1000 eurų per mėnesį. Aš neturiu tokių pajamų. Tai yra viskas, ką mes su Gustu gauname per mėnesį, o man reikia išlaikyti butą, pirkti maistą, drabužius, leisti vaiką į mokyklą. Taigi, vienintelė pagalba, kuri galėtų padėti Gustui, man yra neprieinama. ABA padėjo daugybei autistiškų žmonių visame pasaulyje sėkmingai integruotis, gyventi savarankiškai, nebūti našta visuomenei visą gyvenimą. To linkiu ir siekiu savo vaikui. Labai prašau man padėti. Pirmiesiems ABA terapijos metams turiu surinkti 12 000 eurų. Jokia jūsų parama nebus per maža, už kiekvieną centą sąžiningai atsiskaitysiu. Padėkite man padėti savo vaikui. Man ir Gustui tai be galo svarbu“, – visuomenės pagalbos prašė neįgalų vaiką auginanti moteris.

Mama taip pat kreipėsi pagalbos ir į respublikines žiniasklai-

dos priemonės, yra „Facebook“ grupės „Vilties spindulėlis“ narė, kurioje neįgalius vaikus auginantys tėvai dalijasi ne tik vargais, džiaugsmiais ir patarimais, taip pat savo rekvizitais, tikėdamiesi sulaukti finansinės paramos iš tų, kurie nori ir gali padėti.

Gydytojai tikino, kad vaikas sveikas

Kad su vaiku kažkas negerai, A. Tamašauskienė įtarė jau tuomet, kai Gustui suėjo mėnuo.

„Jis ištiesai klykdavo, jo nuraminti niekaip neišėidavo. Jei kam pasiguosdavau, man sakydavau – ko tu nori, gražiausias, sveikas vaikas, jam tiesiog pilvo diegliukai. Gydytojai pas neurologą siuntimo nenorėjo duoti, šiaip ne taip jį „išlupau“. Tuomet neurologas mano vaiką stebėjo. Suėjo keturi mėnesiai, man sakė: „džiaukitės, viskas gerai“. Suėjo metai – vėl gavau tokį patį atsakymą. Kai Gustui suėjo dveji, tuomet jau tapo nebe gerai – gavom siuntimą važiuoti į Vaiko raidos centrą“, – kaip bandė ieškoti sūnui pagalbos, prisiminė mama.

(Nukelta į 9 psl.)

pastabos parašėse

Apie „Anykštėno kortelę“ ir tris valdžios klaidas

Juozas RATAUTAS,
anykštėnas

Igyvendindama „Anykštėno kortelės“ projektą rajono valdžia padarė 3 klaidas: ignoravo idėjos autorių, pasirinko mokamą šio įrankio variantą ir neatsispyrė pagundai pasiimti kortelę pirmieji.

Trumpai apie kiekvieną. Apie „Anykštėnų kortelės“ idėją bei jos autorių buvo daug kalbėta ir rašyta. Nesikartojant tenka dar kartelį nustebinti ir kilstelėti antakį - ar reputacija, etika politikoje yra svarbu?

Antra, apmokestinta kortelė tampa komerciniu įrankiu bei rinkodaros dalimi. Valdžia, užuot parodžiusi dėmesį ir meilę anykštėnams, kurie patiria nepatogumų dėl turistų gausos, paprašo iš jų 3

eurų. Žmonės moka 3 kartus: pirmąkart - mokesčių, iš kurių ir pagaminta kortelė, forma; kitąkart – ją atsiimdami; ir trečiąkart – dėl ne jų pačių kvieštų svečių. Tapusi marketingo įrankiu, „Anykštėno kortelė“ negalės tapti jos turėtoju pasiūlymo, garbės, susitapatinimo su miestu simboliu. Tad labai graži idėja, turėjusi suvienyti verslo subjektus ir visus Anykščiu žmones, praranda žavesį, nublanksta. Ji įsigyjamą už pinigus, tampa prekė.

Trečia, neapgalvotai žingsniu, viešųjų ryšių ir logikos prasme, vertinu pirmųjų rajono vadovų iniciatyvą pasiimti šios kortelės pirmuosius numerius. Šiuo veiksmu žmonėms ištransliuota žinutė, jog tiems, kurie turi valdžią, tiems priklauso ir privilegijos. Jei kortelė laikoma garbės ženklų, ji visų pirma turėjo pasiekti, pavyzdžiui, vyriausią amžiumi anykštėną, gal verslo atstovą, nuolat remiantį socialinius projektus, o gal įmonės savininką, kuris pažadėjo taikyti didžiausias nuolaidas ir ketina teikti daugiausia paslaugų. O gal nusipelnusių mokytoją, gydytoją...

Noriu viltis, kad tarp val-

džios ir žmonių bus daugiau sąsajų nei paralelių, atviro dialogo nei slaptų susitarimų, anykštėnų lūkesčių žinojimo ir paisymo. Ir kuo mažiau storos skūros. Kiekvienas nutylėjimas ar neištransliuota žinia įneša painiavos, prigimdo sąmokslų teorijų. Pajuokausiu - nuo valdžios gal ir reikia slėpti, nes sužinojusi - gali apmokestinti. Kaip vienas bičiulis sakė, dabartinė valdžia ne tik žnybia - dar ir pasuka... O nuo anykštėnų?

Rajono tarybos posėdyje liginės direktorius Dalis Vaiginas, paklaustas, kokius pasiūlymus reformai savivaldybė pateikė Sveikatos apsaugos ministerijai, atsakymui pasiėmė pertrauką. Meras taipogi nepanoro išduoti išsiųsto dokumento turinio, neva dar nėra gautas atsakymas iš ministerijos. Vis dėlto posėdžio pabaigoje tarybos nariai išgirdo, jog vadovybė stengsis kuo ilgiau išlaikyti liginę bei jos teikiamas paslaugas tokias, kokios jos dabar yra. Kodėl ir nuo ko slepiama? Kodėl nėra diskutuojama su visuomene, neklausiama specialistų nuomonės, viešai nedėliojami variantai? Juk ši įstaiga yra

viena svarbiausių anykštėnams ir jos likimas, alternatyvūs gydymo variantai teisėtai rūpi mums visiems.

Adekvaciai neįmanoma vertinti ir tai, jog rajono tarybos nariai, nustatydami medicinos įstaigų vadovams atlyginimų dydžius, net nežinojo jų. Tai už ką balsavo? Už atlyginimo nustatymo metodiką, apskaičiavimo formulę, kuri yra patvirtinta Sveikatos apsaugos ministerijoje, ar įsivaizduojamus dydžius?

Priminsiu, jog šie asmenys yra vieši, jiems algos mokomos iš biudžeto. Žyma „slaptai“ ar „informacija neskelbtina“ čia netinka. Dirbdamas „Sodroje“ esu klausęs kompetentingos institucijos, kas, be valstybės tarnautojų, pareigūnų, politikų, yra priskirtini viešiesiems asmenims. Atsakyme buvo pabrėžta, jog tai visi tie, kurie pagal įstatymą deklaruoja turėtą pajamą ir/ar viešuosius ir privačius interesus. Tai kodėl netgi tarybos nariams savivaldybės administracija nepateikia būtinos darbu informacijos? Viešųjų asmenų sąvoka, rodos, bus dar išplėsta - tokia formuojasi teismų praktika. Vyriausiasis administracinis

teismas, nagrinėdamas Klaipėdos verslininko ir žiniasklaidos atstovo ginčą, priėmė neįgiamą sprendimą pareiškėjo, kuris skundė žiniasklaidą dėl jo asmens duomenų paviešinimo, atžvilgiu. Teismas konstatavo, jog viešasis interesas yra svarbesnis už asmeninį. Tai reiškia, jog viešieji asmenys nėra tik šalies teisės aktais apibrėžtieji, bet ir tie, kuries užima reikšmingą vietą visuomenėje. Tai reiškia, jog netgi visiškai privatus asmuo, jeigu jis vykdo svarbią veiklą, prilyginamas viešam asmeniui ir negali slapstyti po privatumo skraiste. Šiame kontekste keistokai atrodo mūsų valdžios sprendimas apsaugoti sveikatos įstaigų vadovus – visgi visuomenės teisė žinoti yra svarbesnė.

Žmogiškai norisi daugiau sąlyčio taškų, vienybės ir mažiau ignoravimo. Klausyti ir girdėti turi būti nuolatinė mūsų valdžios veiklos dalis. Dar svarbu išsivaduoti iš baimės, bet neišsižadėti tiesos. Ir, be abejonės, labai svarbu, kad mūsų gyvenimas būtų projektuojamas ne pagal kokios nors partijos lekalą, o pagal gyventojų lūkesčius.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Vėtros neatlaikė ir Kunigiškių kryžius

Vytautas BAGDONAS

Vėjai šią žiemą niokoja Vaižganto krašto skulptūras ir kryžius.

Dabar audringo vėjo gūsių neatlaikė Kunigiškio I kaimo kryžius, stovintis Svėdasų krašto muziejaus teritorijoje – per pusę nulaužta kryžiaus kryžmė nukrito ant metalinės tvorelės ir ją aplankstė.

Ką tik pastatyto, gražiai atrodančio, rūpestingai sumeistrauto kryžiaus Kunigiškiuose šventinimo akimirka 2008 metų sausio 5-ąją.

„Anykšta“ prieš kurį laiką spausdino rašinį apie sausio 14-ąją stiprios audros apgadintą 2005 metais kryžkelėje pastatytą medžio skulptūrą, žyminčią kryptį lietuvių literatūros klasiko, kanauninko Juozo Tumo - Vaižganto gimtojo Malaišių kaimo link.

Gamtos stichija tuomet nu-

rovė nuo masyvios ažuolinės skulptūros ir ant žemės nubloškė didžiulę lentą su užrašu „Malaišiams – 750 metų“.

Nepraėjus nė mėnesiui po šio įvykio, suniokojusio Malaišių istorinės sėlių genties vietovės, prasmingą jubiliejų ženklinsią skulptūrą, stiprūs vėjai vėl pridarė nuostolių tame pačiame

gimtajame Vaižganto Svėdasų krašte. Šį kartą audringų vėjo gūsių neatlaikė Kunigiškių I kaimo kryžius, stovintis Svėdasų krašto muziejaus teritorijoje. Kadangi kryžius pastatytas vidiniame Muziejaus kiemelyje, o šiuo metu Muziejus yra restauruojamas ir lankytojų nepriima, žmonių sveikatai ir gyvybei joks pavojus nekilo. Nulaužta kryžiaus kryžmės pusė tiesiog nukrito iš didelio aukščio tiesiai ant metalinės tvorelės ir ją aplankstė.

Šis kryžius kunigiškiėčių pastangomis ir lėšomis iškilo 2007 metų pabaigoje, jį sukūrė, meniškai išpuoselėjo, ornamentais išdabino Jaroslavas Vetenkis, vietinis auksarankis meistras. Gausiai susirinkus vietiniams gyventojams, iš įvairių vietovių ta proga pargrįžus kraštiečiams, naująjį kryžių pašventino 2008 metų sausio 5-ąją tuometinis Svėdasų Šv. Arkangelo Mykolo parapijos klebonas kun. Vydas Juškėnas. Šis meniškasis simbolis atkreipdavo Muziejaus lankytojų, įvairių čia vykusių renginių, edukacinių programų dalyvių dėmesį, daugelis šalia kryžiaus fotografuodavosi. Koks tolesnis likimas lauks vėtros aplaužyto kryžiaus, turės nuspręsti patys kunigiškiėčiai: ar bus restauruo-

Taip neatlaikęs vėtrų atrodo šis simbolis dabar. Autoriaus nuotr.

jamas tas pats, ar statomas visiškai naujas, o gal net bus pasirinkta kryžiui kita vieta ar priimtas koks nors kitas sprendimas.

Beje, tai jau antrasis kryžius, pastatytas Muziejaus kiemelyje. Pirmasis iškilo 1989 –ųjų metų vasarą, kai, vietiniams gyventojams prašant ir sutikus tuometinio Malaišių kolūkio vadovams, paprastą, neįmantrų kryžių pagamino ūkio statybininkai. Tą vasarą, ruošiantis Vaižganto 120-osioms gimimo metinėms, Malaišių kolūkyje buvo pastatyti du kryžiai: Vaitkūnuose ir Kunigiškiuose, kuriuos pašventino

būrio dvasininkų atlydėtas, labai gražiai vietinių tikinčiųjų sutiktas Panevėžio vyskupijos vyskupas Juozas Preikšas.

Abu kryžiai iki šių dienų neišsilaikė, metams bėgant jie sutrešo, sunyko, pradėjo kristi atskiros papuvusios medžio dalys, tad po gero dešimtmečio ar kiek daugiau metų reikėjo su jais atsiveikinti.

Vaitkūniečiai naująjį kryžių pasistatė kitoje vietoje – gyvenvietės pradžioje, o kunigiškiėčiai antrajam kryžiui vietą pasirinko ten pat, kur stovėjo senasis kryžius – Muziejaus kiemelyje.

komentaras

Ar negrįžtame į sovietinius laikus?

„Anykšta“, rengdama rubriką „Komentari“, išsakyti savo nuomonę, kaip reaguoja į nustatomas taisykles, kurių buvo privalu laikytis švenčiant Lietuvos valstybės atkūrimo dieną (nešvilpti, į renginius nesinešti būgnų ir kitų triukšmą sukeliančių priemonių ir pan.), paprašė buvusio Anykščių rajono mero, konservatoriaus, M. Romerio universiteto lektoriaus, dr. Sauliaus Nefo. Susisiekus su dr. S.Nefu, jis sakė, kad apie nustatytas taisykles Vasario 16-osios dalyviams nėra nieko girdėjęs, žadėjo pasidomėti ir paskambinti vėliau. Tą pačią dieną gavome dr. S.Nefo platų komentarą, kurį jis pateikė raštu.

Dr.Saulius NEFAS

Atsakant į žurnalisto R. Aleksiejūno klausimą, ar negrįžtame į sovietinius laikus...

Jūsų klausimas, gerb. Robertai, yra šiek tiek klaidinantis, nes lyginate du nelyginamus dalykus – okupuotą Lietuvą ir laisvą, jauną, demokratinę, su tam tikromis ydomis Lietuvą. Šiandienos žmogui, kuris NORI SUPRASTI šiuolaikinės demokratinės valstybės funkcionavimą IR BŪTI TOS VALSTYBĖS DALIMI, reikia remtis ne sovietinės okupacijos laikų valdžios

ir žmonių elgsena, o bent susipažinti su demokratijos ištakomis (Atėnų demokratija) ir tada gal kiek labiau bus suprantamas sudėtingas, bet toli gražu neidealus demokratijos veikimas. Čia aiškiai rasite, kad demokratija kuriama ir veikia pagal pačių piliečių nustatytas TAIŠYKLES, pradedant nuo valdžios išrinkimo ir jos funkcionavimo. Net ir Atėnų demokratijoje buvo gana kontraversiškas aspektas, t.y. piliečių teisė ištremti tuos piliečius, kurie buvo laikomi pavojingais demokratijai (ostrakizmas).

Labai dažnai girdime sakančius, kad DEMOKRATJA tai LAISVĖ. Taip, demokratija be laisvės negalima, bet demokratija teikia piliečiams tiek laisvės, kad vieno žmogaus laisvė būtų suderinama su kito žmogaus laisve ir neprieštarautų jo teisėms. Demokratija galima tik savitarpiškai ger-

biant kiekvieno laisvę. Todėl čia turime svarstyti klausimą apie laisvės ir tvarkos įtampą, kuri buvo ir bus.

Vienas iš galimo svarstymo pavyzdžių yra kylantis ažiotažas dėl žiniasklaidoje pateikiamos informacijos, kad policija prevenciškai įspėja tuos (okupacijos metais ar nedemokratinėje valstybėje policija prevenciškai nieko neišpėja), kurie organizuojasi protestuoti, kai kiti žmonės tradiciškai renkasi švęsti Vasario 16-ąją. Ar tai nėra akivaizdus kito laisvės negerbimas? Juk jei kas nors kėsintųsi į mūsų asmenines šventes, švenčiamas viešose erdvėse, ir policija nesiimtų priemonių, ką mes sakytume?! Neteko girdėti viešų protestų apie laisvės suvaržymus ar nedemokratišką elgesį, kai apsaugos darbuotojai tikrina įeinančius į sporto ar koncertų arenas. Suprantame, kad tai mūsų saugumui

daroma ir kad tai renginio organizatorių teisė.

Todėl visai logiška ir būtina, kad demokratinėje valstybėje veikiančios institucijos (policija ir k.t.) privalo žiūrėti, ar nepažeidžiamas LR administracinių nusižengimų kodekso 488 straipsnis. Viešosios rimties trikdymas. Jame kalbama apie šauksmus, švilpimą, garsų dainavimą arba grojimą muzikos instrumentais, kitokiais garsiniais aparatais ar kitus triukšmą keliančius veiksmus gatvėse, aikštėse... Dar svarbu atkreipti dėmesį ir į tai, kaip nusiteikę šiuos veiksmus atliekantys asmenys – geranoriškai ar agresyviai, nori kažką pasakyti, ar tik neleisti kalbėti kitiems. Pamenu, Sąjūdžio metais Anykščiuose mes eidavome į Komunistų partijos susirinkimus, bet išsakydavome jiems savo idėjines nuostatas, kurios prieštaravdavo to laiko okupacinės valdžios nuostatoms, o savo mitingus, kuriuose ir švilpdavome, ir rėkdavome, organizuodavome patys...

Demokratija – ne visam laikui pasiektas rezultatas, bet uždavinys, kurį reikia vis iš naujo spręsti. Visų pirma, ji nėra doktrina, kurios galima

mokyti ir kurią galima bereginti perimti ar į ją atsiversti. Demokratija – tai tam tikra mąstysena, tam tikra gyvenyvena, kurią supranti tik tada, jei pats taip gyveni. Labai pranašiška apie tai 1989 metais rašė mano gerbiamas dėstytojas, šviesios atminties Albertas Zalatorius: „Valstybinė nepriklausomybė nėra automatiškas demokratijos garantas. Juo labiau ji nebus garantas mūsų tautai, per kelias kartas apnuodytai totalitarizmo garų. Supdamiesi ant žodžio laisvės ir tautinio orumo bangos, mes šiandien esame kur kas gražesni, nes mūsų galvas dabina didvyrių ir kankinių aureolės, todėl net nenujaučiame, kaip apnuodyta moralė ir sąmonė pasireikš, kai tos aureolės bus nereikalingos, kai teks griebtis kasdieninio darbo ir kūrybos“.

Šį platesnį atsakymą į žurnalisto Roberto klausimą parašiau ne tiems, kurie įsitikinę, kad valstybės gerovė kuriama rėkiant, švilpiančiomis ar akmenimis mėtant, parašiau tiems, kurie kartais pasimeta, kai mato, kad po trisdešimties Nepriklausomybės metų yra taip besielgiančių, nes patys savo dalyvavimu nuolat kūrė mūsų Valstybę.

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Apie Kavarskui svarbų Pienės upelį, praradusį tikrąjį pavadinimą

Lina DAPKIENĖ

Kavarsko žmonės išsirinko patogią vietą gyventi – čia pat Šventoji, srūvantis Šv. Jono šaltinis ir Pienės (Pienios) upelis, prie kurio visais laikais virė gyvenimas.

Kavarskietė Eleonora Žemaitaitienė (mergautinė pavardė – Rudolevičiūtė), prie pat Pienės upelio praleido vaikystės dienas: kone savo kieme stebėjo upeliuko vandenį ir matė jame siaučiančią gyvastį – potvynius ir atoslūgius.

Prisiminimais bei istorinėmis žiniomis apie Pienę pasidalijo ir miestelio istorija besidomintys kavarskiečiai Rimantas Varanavičius ir Algimantas Vildžiūnas.

Pienės upelis Kavarske.

Pienė ar Pienia?

Kavarskiečiai savo upelį vadindavo Pienės, ne Pienios, vardu. Pasak Eleonoros Žemaitaitienės, jų šeima sakydavo Pienės upelis, ir ne kitaip. „Taip vadindavom galbūt dėl to, kad aplink buvo šlapios žemės ir sužydėdavo labai daug pienių. O gal kažkiek įtakos turėjo tai, kad ilgokai ne vienoje šeimoje buvo kalbėta lenkiškai. Aš pati, kai jau pradėjau lankyti mokyklą, greitai į lietuviškumą pakrypau, buvo juntamas patriotizmas. Pamėgom viską, kas lietuviška. Himną atmintinai mokėjom. Tiesa, dar ir tarmiškai gal kai kam taip patogiau buvo sakyti. Negaliu dabar, eidama 93-ius metus, tiksliai pasakyti kodėl, bet mūsų šeimos nariams tai buvo upelis, pavadinimu Pienė“.

R. Varanavičius, daug prisidedantis prie istorinės atminties išsaugojimo, rodo seną Kavarsko planą, kur įrašytas upelis Pienė. „Mūsų upelį Pienia pradėjo vadinti svetimi, abejingi Kavarskui inteligentai, prikišę nagus prie visokių rašinių ir dokumentų. Gal buvo mada sunorminti ar suniveluoti vietovardžių formą, nekrepiant dėmesio į tai, kaip žmonės vadina iš tikrųjų. Gaila, Kavarsko žmonės jau pasikeitę ir jiems neberūpi, kaip ten bus užrašyta, ar net kodėl griovį – buvusį kanalą, tiekusį vandenį iš Šventosios į Nevėžį – taip pat pavadino Pienia. Anksčiau daug žemėlapių buvo išversta iš rusų

kalbos, kur nebuvo raidės „ė“, užtat rašė savo nuožiūra. Seniesiems kavarskiečiams įprastą upelio pavadinimą Pienė patvirtina 1936 m. Kavarsko planas – tikras, patvirtintas dokumentas, saugomas Lietuvos centriname valstybiniame archyve. Pagaliau, gatvė, einanti palei upelį ir pro mūsų namus, pavadinta Pienės, o ne Pienios vardu“, – pabrėžė R. Varanavičius.

Neatmetama, kad įtakos galėjo turėti tarmė. Pavyzdžiui, kavarskiečių tarmėje raidė „ė“, pakeičiama į „e“, pvz., sakoma ne „musė“, o „musia“, ne „mišios“, o „mišia“, užtat šnekamoje kalboje ir Pienė buvo tariama kaip „Piene“ ar „Pienia“.

R. Varanavičiaus nuomone, upeliui daugiau pakenkė žmonės negu gamta: „Uždarius elektrinę, vandens lygis nustojo kilnotis bent tris kartus per dieną, užtat taip gerai nebeišsivalydavo. Mūsų upelį paaukėjo, kai pastatė Šventosios užtvanką ir iškasė kanalą. Pakarklės užtvanka perkirto mūsų upelį aklinau ir jis nebeteko daugumos savo vandens išteklių. Tai, ką dabar turime, yra tik smulkių šaltinių santaka, paversta miestelio šiukšlynu“.

1911 metų žemėlapyje upelis pažymėtas lenkų kalba „Penja“. 1939 metų Lietuvos kariuomenės Karo topografijos skyriaus išleistame Kavarsko žemėlapyje randu pažymėtą „Pienios“ upelį. 1981 m. išleistame „Lietuvių hidronimų etimologiniame žodyne“, kuriame nagrinėjama lietuvių upių ir ežerų vardų kil-

mė, yra toks paaiškinimas: Pienė, Pienia up. Kvr. <...> Kilmė ne visai aiški, nes įmanomas ryšys ir su liet. pienas, ir su liet. pienė („graižažiedžių šeimos augalas). Įdomu, kad iš tokio populiarus augalo pavadinimo kaip pienė beveik nėra lietuvių mokrotoponimų (pievų, balų ar pan. vardu). Tai leistų įtarti, kad galbūt vis dėlto, bent hidronimai, dažniau gali būti iš liet. pienas (vandens spalvos, vandens kokybės ar pan. prasme).

2002 metais Kavarske gyvenęs rašytojas, žurnalistas Kęstutis Arlauskas „Anykštoje“, straipsnyje „Iš Pienionių miesto praeities atėję Kavarsko vienkiemiai“ taip pat mini Pienės upelį: „Nuo Kavarsko kiek pajėjęs ar pavažiavus link Budrių, už betoninių vartų arka pažymėtų senųjų žydų kapinių, galima išvysti plačiai išsiliejusį Pienės upelio tvenkinį. Ant jo rytinio kranto stūkso gelsvu tinku padengtas buvusios elektrinės dviaukštis mūras. Statyta po Antrojo pasaulinio karo, praėjus keleriems metams ši elektrinė savo energiją tiekdamo dviem gretimų kolūkių karvidėms“.

Klausimas – „Pienė“ ar „Pienia“ – taip ir lieka atviras bei diskutuotinas... Tenka apgalvestauti, kad kadaise buvo leista iš kavarskiečių atimti gražų upelio pavadinimą Pienė...

13 kilometrų

Pienės upelis, besitęsiantis 13 kilometrų, Kavarską skiria į

Kavarskietė Eleonora Žemaitaitienė pasakoja: „Norėdami pasiekti kaimynus, peržengti upelio negalėjo, o perbristi buvo galima, todėl nemažai buvo tiltų tiltelių“.

centrinę dalį ir užmiestį, kuriam įkurdintos kapinės ir Kavarsko-Paryžius. Mieste upelis niekur nėra paženklintas.

„Kiekvienam kavarskiečiui svarbiausia yra upė Šventoji, dažnas visai pamiršta kuklų Pienės upelį, savin priglobusį Pakarklės tvenkinį, dar žemiau – buvusios elektrinės tvenkinį ir jau visiškai išnykusias buvusio didelio malūno bei jo užtvankos liekanas. Šiandien Pienė vietomis apaugusi krūmais ir nepereinama augmenija, kažkas jos pakrantes pavertęs šiukšlynais, o dar kiti – poilsio zonomis. Per Jonines pasiprašiau į svečius pas originaliai ir įdomiai Pienės pakrantę prie upelio tilto prižiūrintį Anicetą ir pasijutau kaip vaikystės pasakoje! Žvėrys ir fantastiniai personažai, kaip namuose besijaučiančios laukinės antys, tilteliai ir vandens malūnai“, – pasakojo A. Vildžiūnas.

Eleonoros šeimos namo pamatai rėmėsi į Pienės upelio krantą. „Mes, penki vaikai, gyvendami prie kranto, nuolat murkdėmės jo vandenyje. Vanduo buvo labai gyvybingas, švarus ir skaidrus – galima buvo suskaičiuoti kiekvieną akmenėlį. Rankas

mazgojomės, baltinius skalavome, kojas merkdavome, plaukiojančias laukines ir savo laikytas namines antis stebėdavome. Pienės upelį, nuolat srūvantį, skubantį, matėme ne tik pro didelius savo namų langus, bet ir dirbdami darže, sode, nes jis juosė visą mūsų 75 arų žemės plotą. Upelis darė staigių posūkių, vietomis nugaledamas kliūtis, ir vėl tekėdamas pirmyn. Gyvenamųjų namų buvo pastatyta iš abiejų pusių. Kiekvienas, kuris gyveno prie upelio, juo ir naudojosi. Norėdami pasiekti kaimynus, peržengti upelio negalėjo, o perbristi buvo galima, todėl nemažai buvo tiltų tiltelių. Vandenyje nardė mažos žuvelės – kilbukai. Įstatydavom į vandenį kojas, o kilbukai būriais švelniai baksnodavo mums! Pakrantėse slėpėsi vėžiai“.

Nugalėjęs visas kliūtis, išspraudęs tarp aukštų krantų ir nusidriekęs iki lygumų, upelis sruvena į Šventosios upę. „Stovint ant aukšto kranto, einant miestelio Kapų gatve, jis matėsi lyg gražiausias kaspinas“, – vaizdžiai palygino senolė.

(Nukelta į 8 psl.)

Malūnas ant Pienės.

Apie Kavarskui svarbų Pienės upelį, praradusį tikrąjį pavadinimą

Malūno griuvėsiai.

(Atkelta iš 7 psl.)

Stačia nuokalne – pavojinga

Pagrindinėje gatvėje iš stambių ir mažų akmenų buvo sukonstruotas tiltas per Pienės upelį. „Didžiausias tiltas buvo prie mūsų namo J. Tumo-Vaižganto gatvėje. Centrinė gatvė (nuo Ukmergės link Anykščių miesto), kuri tuo metu buvo dar „nebruokuota“, pasiekusi miestelio centre bažnyčią, turėjo nusileisti nuo stataus kalno ir, nežymiai padariusi lanką, turėjo persikelti per Pienės upelį labai tvirtu, iš akmenų sumūrytu tiltu. Pienės upelio kairysis krantas buvo labai status“, – kalbėjo Eleonora.

Pasak pašnekovės, tiems, kas lėkdavo nuo kalno, nutikdavo visokių nuotykių. „Važiavo vienas dviračiu, atsitrenkė į tą mūrinę tvorą... Kitą kartą girtas pilietis ėjo ir įkrito į upelį! Atsimenu, matau pro langą, kad nelaimėlis jau upelyje! Jį gyvą ištraukė žmonės, pavedė dar už parankių link stotelės ir pasodino ant suoloelio“, – šypsojosi moteris, prisiminusi gana laimingą pabaigą.

„Vieną ankstų rytą mes, mokinukai, sužinojom, kad į tiltą „įskrido“ sunkvežimis, bet reikėjo skubėti į pamokas, tai atlėčiau tik po pietų, kai ta aplamdyta mašina jau stovėjo „be dvasios“, ištempta apačioje ant lygaus žvyro“, – prisiminė jaunas dienas Rimantas.

Jis pridūrė, kad apie vieną nelaimingą atsitikimą buvo rašęs Ralfas Jafė savo knygoje apie

Kavarską, buvusį štetlą: „Knygos autorius rašė, kad kartais, po sėkmingo turgaus, įkaušę valstiečiai pavirsdavo „kelių ereliais“ ir paleisdavo arklį nuo bažnyčios kalno dideliu greičiu. Arklys išvairuodavo, bet rogės (o vasarą – vežimai) neišsilaikydavo kelyje ir nuskriedavo pakriūtėn, skausmingai ištrenkiami vežėją tiesiai ant didelių upelio akmenų...“

Sovietmečiu tiltą nugriovė, perstatė. Tada jis šiek tiek nutolo nuo Rudolevičių namų. Buvo nugriauta ir mūro tvora, liko tik pamatai.

Kažkam prireikė akmenų statyboms

„Nusileidus iki mūsų kiemo metalinių vartų, šalia šaligatvio, upelis prasidėjo metro ar aukštesne akmenų tvora. Mūrinė tvora tęsėsi per patį tiltą. Pienė nežymiai darė įlinkį iki tilto. Ties Kalibatų namais padaręs posūkį, apjuosęs didelį žemės plotą, staiga pasukęs į pietus užbaigė žiotyse savo kelią Šventosios upės krante. Žiotyse upelis turėjo nugalėti daug užaugusių ir nugriuvusių medžių, net supelkėjo plačiai išsišakojęs. Vaikystėje mums buvo labai smagu karstyti per užgriuvusius medžius ir sušokti į dar negilų Šventosios upės krantą“, – pasakojo Eleonora.

Sovietmečiu buvęs nemažas kalnas ištiesintas, o staigus posūkis panaikintas. „Dabar ta gatvė yra tiesesnė. Kai 1992 metais mums sugrąžino turėtą nuosavybę, grįžę daug didelių akmenų radom. Pamenu, anūkai trise užlipdavo ant vieno

akmens ir sėdėdavo. Bet prireikė aplinkiniams žmonėms tų akmenų, nes masyvūs akmenys jau buvo brangūs, ėmė gyventojai pavėsinės statyti, naujus pamatus kloti. Po vienos nakties kažkas su technika iš po mūsų palangės daug didelių akmenų išsikėlė ir išsivežė“, – kalbėjo Eleonora.

Pasak moters, turėjo upelis ir lėkštų krantų, ten eidavo žmonės pasėdėti: „Susirinkdavo, padainuodavo, pavalgydavo. O einant toliau, už kapinių, jau buvo statūs upelio krantai. Gaila, dabar upelis susmegęs...“

Prie upelio veikė žydų malūnas

Garbaus amžiaus sulaukusi Eleonora atsimena, kad Pienės upelis buvo patvenktas ties Malūno (dabar – P. Raudonikio) gatve, priešingoje pusėje nei senosios žydų kapinės, kur veikė vandens malūnas. „Kad vanduo galėtų sukėti žydų malūno ginas, turėjo būti stipri srovė, todėl buvo padaryta didelė užtvanka su sklende. Kai maldavo, sklendę atkeldavo. Vanduo ištekėdavo. Upelis prie mūsų labai patvindavo. Tada įbristi buvo neatsargu, nes nebesimatė akmenukų, o juk buvo jų ir gana didelių“, – kalbėjo Eleonora.

Pasak senolės, šalia malūno buvo pastatytas ir ūkinis pastatas. „Veikusį žydų malūną susprogdino vokiečių kareiviai karo metu. Turiu dvi nuotraukas, kurias man padovanojo D. Usorytė. Tai 1950-ieji metai. Nuotraukoje matyti, kad buvo potvynis T. Vaižganto gatvėje, ties namu Nr. 12 (dabar Nr. 16)“, – pasakojo ir rodė seną albumą senolė.

Netrūko veiklos

„Vaikams tai buvo rojus. Braidyti, žvejoti, net vėžius gaudyti! Mano brolis su savo draugu buvo užkūrę ugnį ant kranto. Kai ugnis išsiliepsnojo, vėžiai išlindo iš savo urvų. Brolis bridė į upelį, kišo rankas po velėna, ir pagavo! Mama, atsimenu, nuplovė, pavirino, pasidarė tie vėžiai raudoni. Skaniausia mėsa – žnyplėse“, – prisimini- mais dalijosi Eleonora.

Vietinius Kavarsko berniukus upelis viliojo žvejybos malonumais. A. Vildžiūnas šešerius metus gyveno netoli upelio, dabartiniame elektrinės užtvankos rajone. „Kai išsikėlėme iš Pienionių dvaro, apsigyvenome netoli Pienės upelio, vis imdavausi įdomios veiklos – žvejybos Pienės upelyje: prie lazdos prisirišdavau stalo šakutę ir,

Rimantas Varanavičius teigia: „Mūsų upelį Pienia pradėjo vadinti svetimi, abejingi Kavarskui inteligentai, prikišę nagus prie visokių rašinių ir dokumentų“.

Algimantas Vildžiūnas sako: „Maždaug 1962–1965 metais buvo išleista Pienės upelio elektrinės užtvanka“. Žuvimis kvepėjo visas Kavarskas. Nuotr. iš Facebook'o

turiu prisipažinti, kad keptuvę prižvejojau“, – šypsojosi A. Vildžiūnas, pasakodamas apie savo vaikystę.

„Dažnai būdavau pas Zakarauskus svečiuose, o upelyje kaip tik ten buvo kelios duobės, kuriose, kaip sakė Zakarauskiene, tūnojusios lydekos jos ančiukus prarydavo. Nutarėme sugauti bent vieną plėšrūnę. Pasigavome kūdroje porą karošiukų, užmovėme ant kabliuko ir laukiame. Nepraėjo nė 10 minučių ir plūdė paniro. Ėmiau tempti, bet nė iš vietos. Atbėgo padėti Zakarauskiukas. Dviese tempėme iš visų jėgų, bet ištraukėme tik kabliuką... Bandome antrą kartą. Po pusvalandžio lygiai ta pati istorija – lydeka vėl nutraukė mūsų karošiuką, mums liko tik nuogas kabliukas. Daugiau jos nebusulaukėme. Tada nežinojome, kad, gaudant ant gyvos, reikia neskubėti, leisti lydekai praryti žuvytę ir tik tada traukti. Bet vargu ar mes ją būtume įveikę“, – pasakojo A. Vildžiūnas.

„Maždaug 1962–1965 metais buvo išleista Pienės upelio

elektrinės užtvanka. Nežinau, kaip atrodė tuo metu išsiliejęs upelis, bet žuvimi kvepėjo visas Kavarskas! Žmonės kibirais, maišais rinko seklumoje likusią žuvį ir nešėsi namo. Girdėjau, buvo jų – žuvelyčių ir žuvų – įvairiausio dydžio, o kai kurios net ir visai išpūdingos. Mano brolis kelias lydekas atsinešė“, – prisiminė Algimantas.

R. Varanavičiaus vaikystės prisiminimai taip pat siejasi su šia vieta – Pienės upeliu: „Tuomet Pienė buvo didelis upelis, o ten, kur buvo gili išplatėjusi duobė, žuvaudavom meškere. Pamenu buvusį žvyrą ir didelius akmenis upelio krantuose. Po tais akmenimis gyveno didelės vėgėlės... Per pavasario potvynius čia šniokšdavo galingas drumzlinos vandens srautas. Kiekvienas upelio vingis nuo pat Šventosios iki buvusios elektrinės kupinas linksmų ir liūdnų nutikimų, kurie, kaip trumpi apsakymai, surašyti mano atmintyje... Gimiau prie Pienės, visą vaikystę mirkau Pienėje ir numirsiu, nesunitaikęs su liūdna mūsų Pienės dabartimi“.

Per upelį.

Nuotr. iš Kavarsko gyventojų asmeninių archyvų.

Vaiko ligą mama nuspėjo pati

Gustas eina į biblioteką. Ten neseniai leido suprast, kad galima pasiimti knygų namo. Nešė, iš pradžių gal 15, ir sakė: „Bet tai kai viskas dykai!“. Tai frazė iš reklamos, todėl sunku suprasti, kiek realiai jis ją supranta.

(Atkelta iš 5 psl.)

Nors gydytojai teigė, kad vaikas sveikas, tačiau A. Tamašauskienės neapleido nerimas. Ar tai buvo motiniška nuojauta?

„Pradėjau ieškoti informacijos, kas galėtų būti, kodėl mano vaikas nuolat klykia. Radau tekstą, kad, kai kūdikiai verkia, yra visiškai normalu. Bet kai verkia penkiaais tonais aukščiau ir rėkia nenumaldomai, tai autizmo požymis. Perskaičiusi išsigandau, neurologės klausiau, ar jam ne autizmas. Bet niekas nieko nerado. Tik vėliau, kai jis jau buvo didesnis, aš perskaičiau, kad dažnai neurologai autizmo nenustato, – kaip pati nuspėjo sūnaus ligą, pasakojo moteris. -Vaiko raidos centre pasakė, kad Gustui mišrus raidos sutrikimas, požymių labai daug, bet ramino, kad vaikas turėtų ir kalbėti, ir beveik viskas bus gerai. Taip, mano vaikas kalba, bet nevarvoja dialoginės kalbos, jo sunki negalia“.

Tėtis atsisakė teisių į vaiką

Gustą moteris augina viena, jai padeda tik mama. Vyras oficialiai raštu yra atsisakęs tėvo teisių, tik moka priteistus alimentus.

„Sūnaus auginime visiškai nedalyvauja, to nenori, sakė - „ką aš su juo tokiu darysiu“, – apmaudo neslėpė moteris. O veikti su Gustu yra labai daug ką. Visų pirma, jo raida nuo bendraamžių atsilieka labai smarkiai. „Jis pažįsta spalvas, moka skaičiuoti. Moka apsirengti pats. Bet irgi priklaus-

so nuo situacijos: jei reikia eiti į miestą, jis rengiasi, jei į mokyklą – guli kaip pagalys. Moka pasidaryti kakavos, greito paruošimo sriubos“, – Gusto gebėjimus vardijo mama ir teigė, kad sūnus nėra tiek savarankiškas, kad jį būtų galima ramiai vieną kelioms valandoms palikti namuose: jis gali prisigalvoti bet kokios sveikatai pavojingos veiklos. „Kartą esam bandę vieną palikti namie valandai. Užrakinom langus, užsukom dujas ir išvažiuom. Kai grįžom, viskas buvo gerai, tik vonią buvo išpurškęs dažais...“ – apie bandymą leisti vaikui pabūti vienam pasakojo jo mama.

Berniukas lanko specialiąją mokyklą, tačiau ir čia ne viskas sekasi puikiai.

„Sugalvojo, kad į mokyklą jis nebeis. O namų mokymo Anykščiuose nedavė nė už ką. Iš mokyklos bėgdavo į miestą, žaisdavo aikštelėj, prie mokyklos, neidavo į vidų... Tik po metų „kišimo“ į mokyklinį autobusiuką jis įsitraukė ir dabar tiesiog eina į tą mokyklą. Tačiau Gustas praktiškai nedalyvauja mokymo procese. Bet nėra ir specialios programos, pagal kurią jis galėtų mokytis. Mokykloje yra dvylika tokių vaikų ir tik viena padėjėja. O reiktų kiekvienam atskiros padėjėjos, kad juos pagal specialią programą mokytų. Darželyje jį logopedė paimdavo tris kartus per savaitę, mokykloje – tik du. O tai – specialioji mokykla, mums daktaro parašyta, kad reikia kuo daugiau logopedo“, – pasakojo A. Tamašauskienė.

Pardavėja vaiką apstumdė

Gustui, kaip ir visiems autistams, yra labai svarbi rutina. Vienas berniuko įprotis mamai skaudus ne tik psichologiškai: dažnai aplinkiniams ne tik tenka aiškintis dėl netinkamo sūnaus elgesio, bet itin sunkus, kertantis per kulias A. Tamašauskienės pajamas įprotis, - Gustas kiekvieną dieną turi nueiti į parduotuvę.

„Parduotuvės jam tapo rutina, nusiramino būdu. Kiekvieną dieną ten turim nueiti, kitaip jis rėkia, guli ant žemės... O parduotuvėje jis ima, ką nori. Ir vieno daikto jis niekada nepirks, reikia imti būtinai du arba tris. Neiti į parduotuvę su juo dabar jau nebegaliu, nes tai jam būtina. Aš pusę metų kentėjau, kai neleidau eiti jam į parduotuves tiek kartų, kiek užsimano. Gustas sėdėdavo ant šaligatvio ir rėkdavo. Bet išsikvojau, kad einam ne bet kada, o vieną kartą. Bet tada jis perka be galo daug“, – apie sūnaus įpročius pasakojo moteris.

Parduotuvėje nelengva dar ir dėl to, kad žmonės nėra pakantūs kitokiems nei jie patys.

„Tai tarsi psichologinis teroras. Ypač tokiuose Anykščiuose... – apgailėstavo neįgalų vaiką auginanti mama. – Viena pardavėja jį apstumdė. Kai nu-einame į mažą parduotuvę, ten saldainiai už prekystalio, o jis nemoka paprašyti, pasakyti, ko nori. Tai jis užėina ir pasiima tokių saldainių, kokių nori. Pardavėjai kartą trūko kantrybė: ėmė šaukti, kiek čia viskas gali tęstis, rėkė ant jo...“

A. Tamašauskienė sakė, kad Gusto išvaizda jo negalios neišduoda, todėl daug kas galvoja, kad vaikas neišauklėtas, kad mama viską leidžia arba atvirkščiai – nieko neperka. „Tik keli žmonės, artimoje aplinkoje su tuo susidūrę, iš karto atpažįsta, kad jis autistas. Atrodo, visi jį žino, visiems esu atkalbėjus, kad jis neįgalus, bet tolerancijos mažai. Švedijoje, esu girdėjusi, dar sunkesnę negalią už Gustą turintys gyvena kotedžuose po tris, turi atskiras savo gyvenamąsias erdves, prižiūri juos socialiniai darbuotojai, jie gyvena integruoti į visuomenę... Ne kažkur uždaryti. Už slaugymą, nesvarbu, kas tai atlieka – tėvai, ar socialiniai darbuotojai – yra skiriama alga. Tėvai Lietuvoje tiesiog paliekami likimo valiai. O reikia specialisto žinių vaikui slaugyti“, – pasakojo A. Tamašauskienė.

Nejaučia baimės

A. Tamašauskienė džiaugiasi, kad vaikas bent jau nėra agresyvus: „Jis nėra nieko bloga-

padaręs, tik mums, šeimos nariams, kartais įkanda. Bet esu išmokus, kad kąstų sau, jei labai susinervina; tai būna, kad sau į pirštą pakanda ir nusiramina. Jo elgesys neprognozuojamas. Kartą pakibo ant šviestuvo. Ateina, rankoje – šviestuvas. Mes gyvename penktam aukšte ir kartą, močiutei užmiršus užrakinti langą, jį atsidaręs stovėjo ant palangės, mėtydamas daiktus į apačią, kalbindamas žmones. Eidamas per gatvę, nors pažįsta spalvas, į šviesoforą nekreipia dėmesio“.

Paklausta, ar dažnai aiškinasi svetimiems žmonėms dėl netinkamo sūnaus elgesio, A. Tamašauskienė apgailėstavo: „Taip, dėl to labai sunku. Aš žmogus, kuriam, ką žmonės pagalvos, nesvarbu, ypač nepažįstami, nežinantys realios situacijos. Bet supranti, kad už vaiką atsako tėvai. Kaip už jį atsakyti? Ačiū Dievui, kažko baisaus jis nedaro, bet gali įsibrauti į privačią erdvę, nors nepiktybiškai: vaikui tiesiog tai gyvenimo įvairovė. Gali pasiimti iš svetimo krepšio parduotuvėje prekes, nes nematė, kur jos sudėtos, o žmogus turi eiti iš naujo jų pasiimti“.

A. Tamašauskienė sakė, kad yra bandžiusi sūnui duoti vaistų, tačiau tai jo elgesio nė kiek nepakeitė: „Medicininio gydymo nėra. Yra tik ta ABA elgesio keitimo terapija. Ji ilgai formuoja kitokią elgesį. Jam labai ilgai reikia „kalti“, kad reikia daryti taip ar anaip, labai iš lėto pavyksta. Esam išbandę vaistus – pavyzdžiui, esu davusi kanapių aliejaus. Jokio poveikio nėra. Yra ir stipresnių psichotropinių vaistų, bet gydytoja pasakė, kad, jei nėra poveikio, nekankinti vaiko... Buvom Vaiko raidos centre tris kartus, buvom nuvažiavę į tokius Penkis pojūčius. Bet raidos centro palatoje vaikas paguli tris savaites vienas, virtuvė užrakinta. Jam neleidžiama, net mano prašymu, jokio šokolado palatoj turėti. Padėta sriuba, kitas maistas ir pasakoma - kai suvalgysi, gausi kažką skanaus. Taip prievarta maitindavo jį“, – apie vaiko gydymo būdus pasakojo A. Tamašauskienė.

Dirbti neturi galimybių

Paklausta, ar turi darbą, A. Tamašauskienė sakė: „Šiek tiek dirbu, kažkiek darbų pasidarau

prie kompiuterio. Darbo, ypač Anykščiuose, nesu gavusi jokio pasiūlymo, kai pasakau, kaip aš galiu dirbti. O galiu dirbti tik tada, kai jis būna mokykloje: nuo 9 valandos iki 15.30. O dar iškrenta vasaros atostogos. Gal būtų įmanoma dirbti, jei kažkokių būdu rasčiau socialinį darbuotoją, kuris tiktų, patiktų, nebijotų su Gustu būti. Dabar yra teta ir kaimynė, kurios jo nebijo ir gali su juo pabūti valandą ar dvi. Buvo atsiradusi Anykščiuose net ergoterapeutė, labai apsidžiaugiau, bet ji nesusidorojo su situacijomis, pabėgo be jokių paaiškinimų. Buvo socialinių paslaugų direktorė davusi savanores abiturientes, Gustas joms duodavo ranką, džiaugdavosi. Bet, pavyzdžiui, jei jis pradėdavo bėgti, jos atsisukdavo ir klausdavo, ką daryti... Anykščiuose trūksta specialistų. Kreipiuosi į daktarą, norėdama gauti konkrečių patarimų, bet jų negaunu“, – pasakojo mama.

Pailsi tik tuomet, kai vaikas mokykloje

A. Tamašauskienė sakė, kad jos pačios gyvenimas – nuolatinis stresas: „Kai Gustas buvo mažas, buvo visiškai neįmanoma normaliai gyventi. Dabar lyg šiek tiek gerėja. Bet nieko nesiimant labiausiai bijau, kad nebebus ką daryti. Arba aš išleisiu visus pinigus, kiek turiu ir kiek neturiu, arba tai bus vagystė, nes jam nieko nereikiama išėiti pasiėmus prekę. Bijau, jį ims traktuoti kaip pavojingą visuomenei. Mažam pagalbos jokios, užauga - uždaro į pensionatą...“ – savo vargais su skaitytėjais dalijosi moteris.

O iš kur stiprybė? „Neįgalūs žmonės, supratu, yra tokie, nuo kurių tiesiog nėra kur pasidėti, ir viskas. Gustas - mano vaikas ir aš bet koki jį myliu, bet jėgos senka. Kasdienybėje kartais atrodo, kad jau vos pasivelki... Jei darbuotojai, kurie dirba su tokiais žmonėmis, turi daugiau atostogų, tam tikras darbo valandas, tai tėvai gyvena ne tik kad be atostogų, bet ir be išėiginių. Ir tas darbas yra įvertintas 200 eurų...“

Paprašyta papasakoti apie gerąsias sūnaus savybes, neįgalaus berniuko mama negailėjo šiltų žodžių: „Gustas labai gražiai dainuoja, keliauja su „Google-maps“ po pasaulį, pats susiranda Anykščius, kitas vietas, kur esam buvę, net namus savo suranda. Geba daug atmintinai išmokti ir tuo mokykloje išsiskiria. Eina į biblioteką“.

Paramos rekvizitai:

Gavėjas: Gustas Tamašauskas
Šiaulių bankas
Banko swift kodas: CBSBLT26
Sąskaitos numeris: LT537182100526724358
PAYPAL: tamasauskiene.ausra@inbox.lt
Mokėjimo paskirtis: Parama Gustui

vardadieniai

šiandien

Konradas, Šarūnas, Nida,
Zuzana.

vasario 20 d.

Leonas, Visgintas, Eitvydė,
Aidas.

vasario 21 d.

Eleonora, Kęstutis, Žemyna,
Feliksas.

mėnulis

vasario 19-21 d.d. - pilnatis.

anekdotas

- Pažaidžiame daktarus?
- Gerai.
- Tai pasėdėk 30 minučių ko-
ridoriuje, aš tave pakviesiu, ir
tu man duosi 50 eurų.

Kalbasi du draugai:

- Ko tu toks liūdnas ir pavargęs?
- Ai... Darbas, darbas, vien tik
darbas... Ryte, vakare darbas...
- Ir seniai tu taip ari?
- Vat nuo rytojaus ir pradedu...

Sėdi tėtis su Petriuku prie
bendro stalo. Petriukas siek-
damas šaukštu košės užkabina
butelį degtinės. Butelis susvy-
ruoja, bet nenukrenta. Petriukas
nusijuokia:

- Matei, tėti, butelis buvo per
plauką nuo mirties!

Tėvas pasižiūri į Petriuką ir
atsako:

- Tu irgi.

Ateina berniukas į svečius ir jį
pasitinka didelis dobermanas:

- O ar jis nesikandžioja? -
klausia jis šeimnininko.

- Mums patiems įdomu. Jis
pas mus tik pirmą dieną.

Vėlai vakare, mažoje tuščioje
geležinkelio stotyje iš traukinio
išlipa du vyrai. Vienas iš jų išsi-
traukia peilį ir klausia kito:

- Pinigų turi?

Antrasis išsitraukia kirvį iš
po skverno:

- O kam tau?

Pirmasis slėpdamas peilį:

- Išsikeisti norėjau...

oras

+3

+1

Anykštėnės Amiliutės nutikimai

Amiliutė siūlo per kitą Vasario -16- ają prakalbas
sakyti iš Antano Vienuolio namo balkonėlio

Piešė Kęstutis PABIJUTAS,
rašė Antonas FELJETONAS

Ant kalnelio pasikėlęs
Staipos žalias balkonėlis.
Abletūros baltos šviečia,
Papolitikuoti kviečia.

Taip ir regi ji Senelį -
Rodo jis pasauliui kelią.
Vėliavytės plevėsuoja,
Pareigūnai saliuotuoja.

O aplink - balti šlaitai, -
Nepalipsi jais aukštai.
Barikados privalumą
Greit įvertintų saugumas.

O sustoję prie stoties
Bliaut galėtų iš širdies.
Ir sklaidytus jų piktumas
Tarsi rūkas arba dūmas.

Amiliutė lūpą kramto -
Ir nereik statyti gardo!
Saugoti brangios valdžios
Nuo jų mylinčios tautos.

Anno Domini

MMXXII

Piešė Albinas GVOZDAS

kas skanaus?

Picai prireikia net kelių parų

Nors Pasaulio anykštėnų kūrybos centro kuratorei Simonai Ševčenkaitei veiklos netrūksta, tačiau mergina teigia didelį dėmesį skirianti maisto kokybei ir tam, ką deda į burną. Nors kokybiškas maistas smarkiau paplonina piniginę, bet mergina neabejoja: ateityje tai tikrai atsipirks.

Pasaulio anykštėnų kūrybos
centro kuratorė Simona Šev-
čenkaitė sakė didelį dėmesį
skirianti maisto kokybei, todėl
namuose gaminasi net kefyra.
Asmeninio albumo nuotr.

S. Ševčenkaitė sakė labai mėgstanti gaminti ir praktiškai visą maistą, kurį valgo, gaminasi pati. „Virtuvėje suktis tikrai nėra kančia – mes ir duoną patys

kepamės, ir kefyro pasigaminame.

Labai patinka eksperimentuoti. Gaminame tokius paprastus patiekalus, kaip duoną, naminę varškę, sūrį“, – vardijo mergina.

Paklausta, iš kur semiasi idėjų, S. Ševčenkaitė pasakojo: „Nuo maisto ir patiekalų idėjų internetas tiesiog lūžta. Instagram platformoje turime subūrę nemažą bendruomenę panašiai mąstančių, įkvėpiančių kitus žmonių, tad nemažai maisto idėjų ateina ir iš ten. Kalbant apie sveikuoliškus patiekalus, manau, kad svarbiau ne ieškoti konkrečių „sveikų“ receptų, o tikrai gero, kokybiško maisto, taip pat klausytis savo kūno, stebėti, koks maistas tinka, nuo kurio jautiesi gerai, kas suteikia energijos, o kas atvirksčiai – atima, apsunkina. Turiu pripažinti, kad, maitinantis geresnės kokybės maisto produktais, dažnai tenka sumokėti daugiau, tačiau, tikiu, kad tai atsipirks ir

senatvėje teks mažiau pakloti už vaistus! Juk maistas yra mūsų gyvybės variklis, tad pataupyti reikėtų kitur“.

Mergina sakė, kad maitinantis gerais produktais beveik nebelyka ir nesveiko, greito maisto produktai sąvokos. „Pavyzdžiui, mano mėgiamiausias patiekalas yra pica, bet visai ne tokia, kokią dauguma įsivaizduojame, kokia nors šaldyta ar su kalnu majonezo. Aš picą kepu iš geros kokybės miltų, kildinu kelias paras, tam naudoju natūralų raugą, kurį auginu namuose. Padažas – tai mano pačios auginti pomidorai, konservuoti be acto ir cukraus. Toliau ant picos keliauja mocarėlos sūris, kurį taip pat gaminu pati iš pieno, kurį ūkininkai dar šiltą kas kelios dienas pristato mums tiesiai į namus. Ir galiausiai ant picos keliauja gausybė sezoninių daržovių, šlakelis gero alyvuogių aliejaus. Manau, kad tokio patiekalo negalime vadinti greitu maistu ar nesveiku patiekalu“, – apie tai, koks maistas jai atrodo sveikas, kalbėjo Simona.

Vilniū į Anykščius iškeitusi S. Ševčenkaitė sakė, kad čia visai nesijaučianti kaip provincijoje, ypač kalbant apie maisto koky-

bę: „Jau minėjau pieną, iš kurio gaminame kefyra, varškę, jogurtą, sūrius. Tas pats ir su kiaušiniiais, daržovėmis, mėsa, sezono metu ir vaisiais bei uogomis – visko galima gauti iš aplinkinių ūkininkų, o tai Vilniuje būtų tikriausiai neįmanoma. Lyginti Vilniaus ir Anykščių kavines tikriausiai nėra prasmės, bet Anykščiuose tikrai įmanoma gauti gero, kokybiško maisto, kartais net pralenkiančio ir geriausių restoranų patiekalus“.

Vieno ingrediento receptas:

Riešutų sviestas

Reikės: apie 300-400 g bet kokių mėgstamų riešutų, galin-gesnio maisto trintuvo ar kombaino. Gaminame:

1. Riešutus šiek tiek paskrudinti orkaitėje, atvėsinti.

2. Suberti į maisto trintuvą.

3. Malti apie 8 min.. Iš pradžių riešutai susimala iki miltų, bet, malant toliau, išsiskiria riešutuose esantys aliejai ir masė virsta tirštu kremu.

Valgyti skaniausia su vaisiais, uogomis, varške. Labai tinka kaip priedas desertams, padažams ir tirštiems kokteilams.

Sigita PIVORIENĖ

sigita.p@anyksta.lt